

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

ในห้าสิบปีที่ผ่านมา การท่องเที่ยวได้เปลี่ยนแปลงจากกิจกรรมสันทนาการมาเป็นธุรกิจหลักของโลก การท่องเที่ยวได้เติบโตเป็นอย่างมาก โดยใน 30 ปีที่ผ่านมา การท่องเที่ยวระหว่างประเทศเติบโตถึงสามเท่าและองค์การการค้าโลก (WTO) ได้คาดการณ์ว่า การท่องเที่ยวจะเติบโตไปอีกสองเท่าภายในปี ค.ศ. 2020 ประเทศไทยได้เห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวในเชิงเศรษฐกิจ และได้มีการผลักดันให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมาตั้งแต่เริ่มมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (2504-2509) และจากนั้นเป็นต้นมาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมหลักเพื่อช่วยฟื้นประเทศไทยในภาวะวิกฤตในอดีต เช่น ปี พ.ศ. 2547 เกิดการระบาดของโรคไข้หวัดนกในเอเชียและทั่วโลกและเกิดเหตุการณ์ไม่สงบในภาคใต้ จึงเกิดโครงการ Thailand happiness on earth เพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์อันสงบสุขให้แก่ประเทศไทย และในปลายปีดังกล่าวได้เกิดเหตุการณ์สึนามิที่สูญเสียนักท่องเที่ยวไปเป็นจำนวนมาก และในปี พ.ศ. 2556 เกิดความไม่สงบทางการเมืองเกิดขึ้นภายในประเทศและโครงการหลังรักประเทศไทยได้ถูกนำมาใช้เพื่อเป็นการกระตุ้นการท่องเที่ยวของประเทศไทยให้กลับมาสดใสอีกครั้ง (กองวิจัยการตลาด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2557) ตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2555-2559 มีวิสัยทัศน์ว่า “ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพมีขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวในระดับโลก สามารถสร้างรายได้และกระจายรายได้โดยคำนึงถึงความเป็นธรรม สมดุลและยั่งยืน” จะเห็นได้ว่าความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวไทยเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในระดับโลกเพื่อนำรายได้จากการท่องเที่ยวเข้าสู่ประเทศนั้น สิ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้เป้าหมายนั้นบรรลุได้คือการมีการประชาสัมพันธ์ที่ดีและเหมาะสม และนอกจากนี้เป้าหมายของการท่องเที่ยวไทยอีกประการคือ การนำรายได้ที่กระจายอย่างเป็นธรรมนั้น หมายถึง การท่องเที่ยวที่นั้นไม่ควรกระจุกตัวอยู่แต่เฉพาะในเมืองใหญ่หรือเมืองหลักแห่งการท่องเที่ยว เช่น กรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ หรือภูเก็ตเท่านั้น

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายและมีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม ในเกือบทุกภูมิภาคของประเทศและการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นการท่องเที่ยวแบบดั้งเดิมหรือแบบประเพณีนิยมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยการท่องเที่ยวมีส่วนในการช่วยรักษาคุณค่าเอกลักษณ์ของประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นในรูปแบบของผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์และความเป็นมาอันยาวนาน ก่อกำเนิดวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ สืบต่อและพัฒนาผ่านกาลเวลาเรื่อยมาจนกระทั่งเป็นประเทศไทยในปัจจุบัน ภาคเหนือของประเทศไทยเป็นอีกภูมิภาคหนึ่งที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลายโดยเป็นแหล่งอารยธรรมทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่ยาวนานและเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ เช่น อาณาจักรสุโขทัย (กำแพงเพชร สุโขทัย) และล้านนาตะวันออก (แพร่ น่าน และพะเยา)

สำหรับอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ศรีสัชนาลัยและกำแพงเพชรนั้น ได้รับการประกาศขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกภายใต้ชื่อ เมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวาร จากการประชุมของคณะกรรมการมรดกโลกสมัยสามัญครั้งที่ 15 เมื่อ พ.ศ. 2535 ณ เมืองคาร์เทจ ประเทศตูนิเซีย เนื่องจากสุโขทัยและเมืองบริวารมีลักษณะตรงตามหลักเกณฑ์ในข้อที่ 1 และ 3 ดังนี้

เกณฑ์ ข้อที่ 1 เป็นตัวแทนในการแสดงผลงานชิ้นเอกที่จัดทำขึ้นด้วยการสร้างสรรค์อันชาญฉลาดของมนุษย์

เกณฑ์ ข้อที่ 3 เป็นสิ่งที่ยืนยันถึงหลักฐานของวัฒนธรรม หรืออารยธรรมที่ปรากฏให้เห็นอยู่ในปัจจุบันหรือว่าที่สาบสูญไปแล้ว

อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ตั้งอยู่ที่ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย ห่างจากตัวจังหวัดไปทางทิศตะวันออก 12 กิโลเมตร ตั้งอยู่บนพื้นที่ลานตะพัก มีลักษณะผังเมืองเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีกำแพงเมืองสลับกับคูน้ำล้อมรอบ 3 ชั้น มีแนวเทือกเขาประตักษ์อยู่ทางด้านทิศตะวันตก ส่วนทางด้านทิศตะวันออกมีคลองแม่ลำพันไหลผ่าน ซึ่งจะไหลไปลงสู่แม่น้ำยมที่อยู่ห่างออกไปประมาณ 12 กิโลเมตร

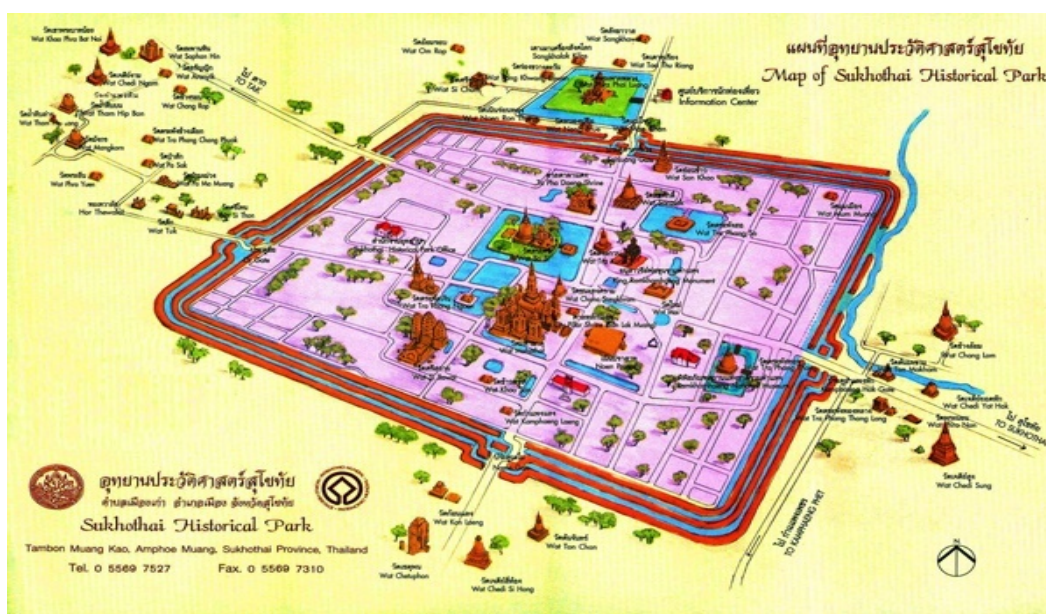
กรมศิลปากร ได้ประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานเมืองเก่าสุโขทัย ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2478 ต่อมาในปีพุทธศักราช 2502 ได้ประกาศเขตโบราณสถานเนื้อที่ 2,050 ไร่ ต่อมาในปีพุทธศักราช 2518 ได้ประกาศเขตเพิ่มเติมเป็นเนื้อที่ทั้งสิ้น 43,750 ไร่ หรือประมาณ 70 ตารางกิโลเมตร

อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย ตั้งอยู่ที่อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย มีระยะห่างจากอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยไปทางทิศเหนือประมาณ 60 กิโลเมตร ตั้งอยู่บนที่ราบเชิงเขาริมแม่น้ำยมทางฝั่งตะวันตก ลักษณะผังเมืองเป็นรูปหลายเหลี่ยมโค้งตามลำน้ำ มีกำแพงเมืองและคูเมืองล้อมรอบกรมศิลปากร ได้ประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานเมืองศรีสัชนาลัย ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2478 และต่อมาในปีพุทธศักราช 2531 ได้ประกาศเขตโบราณสถานเนื้อที่ 28,217 ไร่ หรือ 45.14 ตารางกิโลเมตร

อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร ตั้งอยู่ที่อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร มีระยะห่างจากอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยไปทางทิศใต้ประมาณ 70 กิโลเมตร อยู่ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำปิง ลักษณะผังเมืองเป็นรูปคล้ายสี่เหลี่ยมคางหมูวางแนวยาวขนานกับลำน้ำปิง มีกำแพง

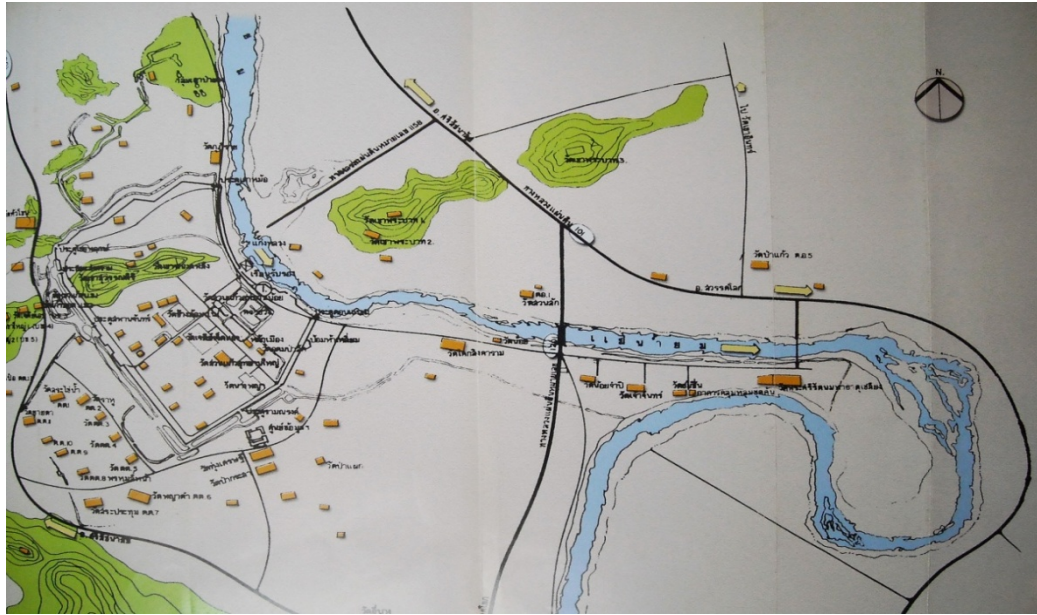
เมืองและคูเมืองล้อมรอบกรมศิลปากร ได้ประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานเมืองกำแพงเพชร ตั้งแต่ปี พุทธศักราช 2478 และต่อมาในปีพุทธศักราช 2511 ได้ประกาศเขตโบราณสถานเนื้อที่ 2,114 ไร่ หรือประมาณ 3.4 ตารางกิโลเมตร

อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย มีพื้นที่ทั้งสิ้นประมาณ 70 ตารางกิโลเมตร มีโบราณสถานกว่า 200 แห่ง โดยแบ่งออกเป็น 5 พื้นที่ มีโบราณสถานที่สำคัญ ดังนี้

ภาพที่ 1.1 โบราณสถาน อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย
ที่มา: หอจดหมายเหตุอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ (2559)

อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย มีพื้นที่ทั้งสิ้น 45.14 ตารางกิโลเมตร มีโบราณสถานกว่า 200 แห่ง โดยแบ่งออกเป็น 5 พื้นที่ มีโบราณสถานที่สำคัญ ดังนี้

ภาพที่ 1.2 อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย
ที่มา: เว็บสวีตี จำกัด (มหาชน) (2559)

อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร มีพื้นที่ทั้งสิ้น 3.4 ตารางกิโลเมตร มีโบราณสถานกว่า 60 แห่ง โดยแบ่งออกเป็น 2 พื้นที่ มีโบราณสถานที่สำคัญ ดังนี้

ภาพที่ 1.3 อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร
ที่มา: กระทรวงวัฒนธรรม (2557)

จากการแบ่งภูมิภาคตามหลักเกณฑ์ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ที่การ
ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยยึดถือเป็นเกณฑ์หลักนั้น สามารถแบ่งพื้นที่ภาคเหนือออกเป็น 2 ส่วน คือ
ภาคเหนือตอนบน กับ ภาคเหนือตอนล่าง โดยภาคเหนือตอนบนนั้นจะมีประวัติศาสตร์และอัตลักษณ์
ทางวัฒนธรรมที่โดดเด่นและแตกต่างจากภาคเหนือตอนล่าง โดยภาคเหนือตอนบนจะมีชื่อเรียกอีกชื่อ
หนึ่งว่า “ล้านนา”

ภาคเหนือตอนบนหรือล้านนา (ในที่นี้นับจากนี้ไปจะใช้คำว่าล้านนา) ปราบภูร่องรอยการตั้ง
ถิ่นฐานของมนุษย์ในยุคก่อนประวัติศาสตร์ ซึ่งต่อมาพัฒนากลายเป็นเมืองหรือชุมชนโบราณ ซึ่งเริ่มมี
หลักฐานในราวพุทธศตวรรษที่ 13 คือ อาณาจักรโยนก ก่อตั้งโดยพระเจ้าสิงหนวัติมีศูนย์กลางที่เมือง
เชียงใหม่ และมีการย้ายศูนย์กลางมาอยู่เมืองไชยปราการ (อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ในปัจจุบัน)
นอกจากนี้ยังมีอาณาจักรหริภุญไชยในเขตล้านนาตอนล่าง ก่อตั้งและปกครองโดยเจ้าแม่จามเทวี และ
ต่อมาพระนางได้สร้างเมืองคู่กันคือเขลางค์นคร ปัจจุบันทั้งสองเมืองคือจังหวัดลำพูนและลำปาง
ต่อมาพญามังรายแห่งเมืองเชียงใหม่ได้ยกทัพมายึดเมืองหริภุญไชยและเขลางค์นครและรวบรวมเมือง
ต่างๆ จนกลายเป็นอาณาจักรล้านนา

คำว่า ล้านนา หมายถึง ดินแดนที่มีนาจำนวนล้าน โดยในตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ได้กล่าวถึงดินแดนของล้านนาว่ามีถึง 57 เมือง

ภาพที่ 1.4 อาณาจักรล้านนา

ที่มา: อาณาจักรล้านนา (2556)

พญามังรายได้รวบรวมเมืองต่างๆ เข้าด้วยกันเมื่อ พ.ศ.1804 และในปี พ.ศ.1939 ได้ทรงสถาปนาเมืองนพบุรีศรีนครพิงค์เชียงใหม่หรือจังหวัดเชียงใหม่ในปัจจุบันให้เป็นศูนย์กลางการปกครอง โดยพญามังรายทรงเป็นต้นราชวงศ์มังรายที่ทำการปกครองอาณาจักรล้านนาจนถึง ปี พ.ศ.2121 ซึ่งต่อมาล้านนาได้ตกอยู่ภายใต้การปกครองของพม่า กษัตริย์ผู้ปกครองอาณาจักรล้านนามีทั้งหมด 18 พระองค์

สำหรับผู้คนที่อาศัยในภาคเหนืออันจากหลักฐานทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ได้สะท้อนให้เห็นว่าเป็นดินแดนที่มีคนหลายเผ่าพันธุ์อาศัยและหล่อหลอมคนเหล่านั้นจนมีแบบแผนทางวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ หรือรวมเรียกว่า อัตลักษณ์เดียวกัน

สำหรับกลุ่มชนที่สำคัญคือ คนไตหรือ คนไท เชื่อกันว่าเป็นกลุ่มชนที่ย้ายมาจากทางตอนเหนือของประเทศไทย และเข้าสู่บริเวณที่ราบลุ่มจังหวัดเชียงราย ตามตำนานสิงหนวัตกุมาร ภายใต้การนำของพระเจ้าสิงหนวัติ พระองค์ได้พาคนไตหรือคนไท อพยพลงมาหาดินแดนที่อุดมสมบูรณ์ ส่วนตามตำนานสุวรรณคำแดงได้กล่าวว่า ท้าวสุวรรณคำแดงได้พาคนไต อพยพลงมาอยู่เชิงดอยสลุงหรือดอยเชียงดาว และย้ายมาที่ดอยสุเทพตามลำดับ ต่อมาเมื่อพญามังรายได้สร้างอาณาจักรล้านนา กลุ่มชนในอาณาจักรล้านนาได้เรียกตนเองว่า คนยวน หรือ โยนก หรือ โยน ต่อมาเมื่อล้านนาตกเป็น

เมืองขึ้นของพม่า ชาวล้านนาได้อพยพหลบหนีกระจัดกระจาย เมื่อล้านนาเข้าสู่ยุคฟื้นฟูทำให้พัฒนาการของชาวล้านนามีการเปลี่ยนแปลงอีกครั้ง โดยได้มีการกวาดต้อนผู้คนทั้งจากบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำสาละวิน ที่ราบลุ่มแม่น้ำเขิน ในเขตเมืองเชียงตุง ประเทศพม่าในปัจจุบันผู้คนในเขตสิบสองปันนาในมณฑลยูนนาน ประเทศจีนในปัจจุบันให้มาเป็นไพร่พลในดินแดนล้านนา เหตุการณ์นี้เรียกว่ายุค “เก็บผักใส่ซ้า เก็บข้าใส่เมือง” ซึ่งทำให้ผู้คนที่ย้ายมาในดินแดนล้านนาประกอบไปด้วยคนหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น ไทลื้อ ไทเขิน ไทใหญ่ ยวน พม่าและมอญ เป็นต้น โดยที่ผู้คนเหล่านี้ได้มีการหล่อหลอมทางวัฒนธรรมและกลายเป็นพลเมืองล้านนา ซึ่งต่อมาเรียกตนเองว่า “คนเมือง” และมีภาษาพูดเรียกว่า “คำเมือง”

สิ่งที่ทำให้ผู้คนและดินแดนภาคเหนือตอนบนมีลักษณะร่วมที่เป็นอัตลักษณ์ล้านนานั้นคือลักษณะภูมิศาสตร์ ซึ่งพื้นที่ภาคเหนือส่วนใหญ่เป็นภูเขาและไหล่เขา ลักษณะทิวเขาจะวางตัวในแนวเหนือ-ใต้ ทิวเขาสำคัญได้แก่ ทิวเขาถนนธงชัย ทิวเขาฝิ่ปันน้ำ ทิวเขาหลวงพระบาง และทิวเขาแดนลาว โดยจะมีที่ราบตั้งสลับกับทิวเขาเหล่านี้ ที่ราบลุ่มที่สำคัญคือที่ราบลุ่มแอ่งลำพูน-เชียงใหม่ ซึ่งเป็นที่ตั้งของจังหวัดลำพูนและเชียงใหม่ในปัจจุบัน ที่ราบเชียงแสนในจังหวัดเชียงราย และที่ราบจังหวัดพะเยา ซึ่งที่ราบเหล่านี้ล้วนมีเป็นที่ราบที่มีเมืองที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาต่อเนื่องนับแต่อดีตจนปัจจุบัน

สิ่งที่ทำให้ผู้คนและดินแดนภาคเหนือตอนบนมีลักษณะร่วมที่เป็นอัตลักษณ์ล้านนานั้นคือลักษณะภูมิศาสตร์ ซึ่งพื้นที่ภาคเหนือส่วนใหญ่เป็นภูเขาและไหล่เขา ลักษณะทิวเขาจะวางตัวในแนวเหนือ-ใต้ ทิวเขาสำคัญได้แก่ ทิวเขาถนนธงชัย ทิวเขาฝิ่ปันน้ำ ทิวเขาหลวงพระบาง และทิวเขาแดนลาว โดยจะมีที่ราบตั้งสลับกับทิวเขาเหล่านี้ ที่ราบลุ่มที่สำคัญคือที่ราบลุ่มแอ่งลำพูน-เชียงใหม่ ซึ่งเป็นที่ตั้งของจังหวัดลำพูนและเชียงใหม่ในปัจจุบันที่ราบเชียงแสนในจังหวัดเชียงราย และที่ราบจังหวัดพะเยา ซึ่งที่ราบเหล่านี้ล้วนมีเป็นที่ราบที่มีเมืองที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาต่อเนื่องนับแต่อดีตจนปัจจุบัน สำหรับสภาพภูมิอากาศ เนื่องจากภาคเหนือตอนบนตั้งอยู่ในละติจูดที่สูง ประกอบกับยังมีภูมิประเทศที่เป็นทิวเขา ทำให้สภาพอากาศมีความโดดเด่นเรื่องความหนาวเย็น ซึ่งจะส่งผลต่ออัตลักษณ์ด้านวิถีชีวิต อาหารการกิน การแต่งกาย สถาปัตยกรรมของล้านนา สำหรับพื้นที่ที่เป็นอาณาจักรโบราณและตั้งอยู่ติดอาณาจักรสุโขทัย มีประวัติศาสตร์ร่วมสมัยกันคือ อาณาจักรล้านนา จากประวัติศาสตร์และสภาพภูมิศาสตร์ ทำให้ชาวล้านนาได้หล่อหลอมวัฒนธรรมจนกลายเป็นอัตลักษณ์ซึ่งวัฒนธรรมเหล่านี้มีทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมที่ผู้คนทั่วไปสามารถพบเห็นหรือสัมผัสจากการเดินทางไปยังภาคเหนือหรือล้านนาของประเทศไทย สำหรับวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรมคือสิ่งที่สามารถจับต้องได้ ส่วนมากชาวล้านนาได้แสดงอัตลักษณ์ของตนในรูปแบบของงานศิลปกรรมแขนงต่างๆ อาทิ เช่น สถาปัตยกรรมประเภทต่างๆ การแต่งกาย อาหารการกิน ส่วนวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรมมักแฝงในรูปแบบประเพณีหรือความเชื่อที่อยู่ในประเพณีและวิถีปฏิบัติของชาวล้านนา

ภาพที่ 1.5 แผนที่แสดง ดินแดนรอบล้านนา

ที่มา: ประยุกต์จาก สรัสวดี อ๋องสกุล (2557, หน้า 24)

สำหรับพื้นที่ล้านนาทางฝั่งตะวันออกหรือที่เรียกกันว่า ล้านนาตะวันออก คือ พื้นที่ของจังหวัดพะเยา แพร่ และน่าน ถือได้ว่ามีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เนื่องจากในอดีตเป็นเมืองหน้าด่านหรือเป็นดินแดนกันชนของอาณาจักรล้านนาและสุโขทัย มีการค้นพบโบราณสถานและโบราณวัตถุมากมาย มีลักษณะของศิลปกรรมที่โดดเด่น

อาณาจักรล้านนามีอารยธรรมล้านนาที่สืบต่อมาได้แก่ ศิลปวัฒนธรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ วิถีชีวิตของผู้คน ประเพณี ที่น่าสนใจ โดยเฉพาะล้านนาตะวันออก ได้แก่ จังหวัด พะเยา แพร่ น่าน ที่แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงาม และมีชายแดนติดกับประเทศ สปป. ลาว ซึ่งมีจุดร่วมทางวัฒนธรรมหรืออาณาจักรล้านช้างที่น่าสนใจ

อาณาจักรล้านช้าง (ภาษาลาว: **ອານາຈັກລ້ານຊ້າງ**) เป็นอาณาจักรของชนชาติลาว ซึ่งตั้งอยู่ในแถบลุ่มแม่น้ำโขง มีอาณาเขตอยู่ในบริเวณประเทศลาวทั้งหมด ตลอดจนภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย โดยมีความเจริญรุ่งเรืองทั้งการเมืองการปกครอง ด้านศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนพระพุทธศาสนา ที่มีพัฒนาการเคียงคู่มาร่วมกันอาณาจักรอื่นๆ ใกล้เคียง ทั้งล้านนา สยาม พม่า และเขมร อาณาจักรแห่งนี้ได้สถาปนาขึ้นอย่างเป็นทางการเป็นปึกแผ่นมั่นคงอย่างแท้จริงในปี พ.ศ. 1896 สมัยพระเจ้าฟ้ารุ่ง มีความรุ่งเรืองสลับกับความร่วงโรยต่อมาหลายสมัย ซึ่งยุคที่นับได้ว่าเป็นยุคทองของอาณาจักรล้านช้างคือรัชสมัยของพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช (พ.ศ.2091 - พ.ศ.2114) และรัชสมัยพระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราช (พ.ศ.2181 - พ.ศ. 2238) หลังจากนั้นอาณาจักรลาวก็เสื่อมอำนาจลง และแตกแยกเป็น 3 ราชอาณาจักร และในปี พ.ศ.2321 ทั้ง 3 อาณาจักรก็ได้สูญเสียดินแดนแก่ราชอาณาจักรสยามในที่สุด

สายสัมพันธ์แห่งอำนาจระหว่างล้านช้างกับล้านนาในรัชสมัยของพระเจ้าโพธิสารราช (พ.ศ.2063 - พ.ศ.2090) พระโพธิสารราชเจ้าขึ้นครองราชย์และรวบรวมแผ่นดินให้เกิดความเป็นปึกแผ่นประกาศยกเลิกไม่ให้ประชาชนนับถือผีสง่าให้มายึดมั่นในพระพุทธศาสนา ทรงสร้างวัดวาอารามต่างๆ มากมาย ให้การช่วยเหลือเวียดนามและเจริญสัมพันธ์ไมตรีกับล้านนา (เชียงใหม่) ต่อมาเมื่อถึงปี พ.ศ.2091 พระราชโอรสองค์ใหญ่ของพระเจ้าโพธิสารราชเจ้าซึ่งประสูติกับพระมเหสีที่มีพระนามว่า “พระนางยอดคำทิพย์” (หรือเจ้านางหลวงคำผาย: พระธิดาในกษัตริย์ล้านนา) ได้ทรงขึ้นครองราชย์ทรงมีพระนามว่า สมเด็จพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช ในรัชสมัยของพระองค์เกิดศึกพม่ายกทัพมาตีเมืองเชียงใหม่ พระองค์ทรงเล็งเห็นว่า กรุงศรีสัตนาคนหุตล้านช้างร่มขาวหลวงพระบาง แห่งนี้ชัยภูมิไม่เหมาะสมที่จะตั้งเป็นเมืองหลวงอีกต่อไปเพราะอยู่ใกล้กับศัตรู เมื่อพวกพม่าตีเมืองเชียงใหม่ได้แล้วต่อไปภายภาคหน้าก็อาจยกทัพมารุกราน ลาวล้านช้าง ก็เป็นได้ พระองค์จึงทรงย้ายเมืองหลวงจาก หลวงพระบาง มาสร้างเมือง เวียงจันทน์ และสถาปนาขึ้นเป็นเมืองหลวงแห่งใหม่โดยพระราชทานนามว่า กรุงศรีสัตนาคนหุต ล้านช้างร่มขาวเวียงจันทน์ นับได้ว่าเป็นรัชสมัยแห่งความรุ่งเรืองในด้านศิลปะและวรรณกรรมต่างๆ ในด้านพระพุทธศาสนา พระองค์ก็ได้ทรงประกาศห้ามให้มีการบูชาผีต่างๆ และทรงทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาด้วยความเลื่อมใสอย่างยิ่ง โดยมีการรับอิทธิพลด้านพุทธศาสนาจากอาณาจักรล้านนาซึ่งมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับล้านช้างในเวลานั้นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการใช้อักษรธรรมล้านนาเป็นเครื่องมือศึกษาพระพุทธศาสนา (อักษรดังกล่าวนี้ได้พัฒนาเป็นอักษรธรรมลาวในเวลาต่อมา) การที่ล้านช้างมีความสัมพันธ์กับล้านนาอย่างใกล้ชิดก็ด้วยเหตุผลด้านการเมืองเป็นหลัก กล่าวคือ ในขณะนั้นอาณาจักรล้านนาได้อ่อนแอจากการทำสงครามกับอาณาจักรอยุธยาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน ภัยธรรมชาติ และความล้มเหลวในการรุกรานเมืองเชียงตุง เปิดช่องให้อาณาจักรข้างเคียงอย่างล้านช้าง หงสาวดี และอยุธยาสร้างอิทธิพลแทรกแซงภายในอาณาจักร โดยล้านช้างได้เข้าเกี่ยวข้องกับล้านนาผ่านการเสกสมรสของเจ้านายในเครือญาติของทั้ง

สองฝ่าย ต่อมาเมื่อพระเมืองเกษเกล้าแห่งล้านนาเสด็จสวรรคตในปี พ.ศ. 2088 อาณาจักรล้านนาก็เกิดความวุ่นวายจากการสรรหาผู้เหมาะสมที่จะเสด็จขึ้นครองราชย์ เหล่าขุนนางแห่งล้านนาจึงได้อัญเชิญพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช พระราชโอรสของพระเจ้าโพธิสารและเจ้าหญิงเชื้อสายล้านนา ให้เสวยราชสมบัติปกครองอาณาจักรล้านนาในปี พ.ศ. 2089 เพื่ออาศัยอิทธิพลของอาณาจักรล้านช้างคานอำนาจกับอาณาจักรหงสาวดีที่นับวันจะกล้าแข็งขึ้นเรื่อยๆ ต่อมาในปี พ.ศ. 2091 พระเจ้าโพธิสารราชทรงตกข้างระหว่างเสด็จประพาสคล้องช้างป่าและเสด็จสวรรคต เจ้าศรีวรวงษาราชกุมาร (เจ้ามหาอุปราชศรีวรวงษา) และเจ้ากัจฉนวนราธิราช (เจ้าท่าเรือ) ผู้เป็นพระราชโอรสสองครองต่างพยายามจะขึ้นครองราชย์สมบัติเป็นกษัตริย์องค์ใหม่ ขุนนางล้านช้างจึงเชิญพระเจ้าไชยเชษฐาธิราชเสด็จกลับมานครหลวงพระบางเพื่อรับเถลิงถวัลยราชสมบัติระงับเหตุวุ่นวายที่จะเกิดขึ้นโดยพระองค์ยังได้เชิญ พระแก้วมรกตซึ่งเป็นพระคู่บ้านคู่เมืองของล้านนามาสถิต ณ นครหลวงพระบางด้วยขุนนางแห่งล้านนาจึงถวายราชสมบัติกษัตริย์ล้านนาให้แก่พระเมกุฎี เจ้านายล้านนาเชื้อสายเมืองเชียงรายขึ้นปกครองแทน

ภาพที่ 1.6 หลวงพระบาง

จากความสัมพันธ์ความเชื่อมโยงทางด้านประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ดังกล่าว ในส่วนของภาครัฐและเอกชนให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจหลายๆ จังหวัดที่มีชายแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น จังหวัดน่านกำลังขยายตัวอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะภาคธุรกิจท่องเที่ยว เนื่องจากน่าน

เป็นเมืองที่มีเอกลักษณ์ขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิม และมีชายแดนติดกับแขวงไชยบุรี สปป. ลาว ธุรกิจการบินถือว่าเป็นธุรกิจที่กำลังคึกคัก ซึ่งในปี 2556 ที่ผ่านมา สายการบินนกแอร์เพิ่มเที่ยวบิน จากท่าอากาศยานดอนเมือง-น่านอีก 1 เที่ยวบิน จากเดิมมี 2 เที่ยวบิน/วัน นอกจากนี้ ยังมีสายการบิน กานต์แอร์ เปิดเที่ยวบินจากเชียงใหม่ - น่านสัปดาห์ละ 2 เที่ยวบิน และเมื่อเร็วๆ นี้สายการบินแอร์ เอเชียได้เข้ามาสำรวจความเป็นไปได้การลงทุนเส้นทางกรุงเทพฯ-น่าน ด้านนายสาธิต บุญทอง นายกสมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดน่าน เปิดเผยว่า ช่วงปี 2556 ที่ผ่านมา น่านมีการลงทุนโรงแรมขนาดเล็ก ขนาด 10-20 ห้อง ประมาณ 100 แห่ง มูลค่าการลงทุนกว่า 200 ล้านบาท การลงทุนจะอยู่ในพื้นที่อำเภอเมือง เวียงสา ปัว และท่าวังผา นักลงทุนส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการท้องถิ่น ซึ่งคาดว่าปีนี้ จะยังคงมีการลงทุนโรงแรมขนาดเล็กเพิ่มขึ้นอีก ปัจจุบันจังหวัดน่านมีห้องพักทั้งสิ้น 2,500 ห้อง ซึ่งยังไม่เพียงพอที่จะรองรับนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะช่วงไฮซีซั่น ราคาห้องพักโรงแรม/รีสอร์ทขนาดเล็กเฉลี่ย 350-600 บาท/คืน ขนาดใหญ่ 1,000-3,000 บาท/คืน อย่างไรก็ตาม ภาคเอกชนได้เตรียมแผนที่จะ ดึงนักธุรกิจจากจีนที่เข้ามาทำธุรกิจในแขวงไชยบุรี สปป.ลาว เข้ามาท่องเที่ยวเชื่อมโยงน่านผ่านด่าน ห้วยโก๋น เข้ามาจับจ่ายใช้สอยในน่าน เพราะเป็นกลุ่มที่มีกำลังซื้อสูง รวมทั้งจะร่วมกับจังหวัดเชียงใหม่ ดึงนักท่องเที่ยวจีนเชื่อมโยงเส้นทางเชียงใหม่-น่าน-สปป.ลาว นางสาวภัทรอนงค์ ณ เชียงใหม่ ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานแพร่ ดูแลรับผิดชอบ แพร่ น่าน อุตรดิตถ์ กล่าว ว่า ปี 2556 มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวน่าน 600,000 คน รายได้ 1,700 ล้านบาท แบ่งเป็น สัดส่วนนักท่องเที่ยวในประเทศ 95% ต่างชาติ 5% และในปี 2557 ตั้งเป้าจำนวนนักท่องเที่ยวเติบโต 15% โดยจะเพิ่มสัดส่วนต่างชาติเพิ่มขึ้นเป็น 20% โดยเฉพาะตลาดยุโรปที่นิยมมาท่องเที่ยวสุขุขทัย และเชียงใหม่ ซึ่งพยายามที่จะเชื่อมโยงมายังจังหวัดน่านด้วย ส่วนตลาดในประเทศจะมีสัดส่วน 80% ทั้งนี้ แม้ว่าตลาดในประเทศจะเผชิญภาวะเศรษฐกิจชะลอตัว และปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง แต่นักท่องเที่ยวจะยังคงเดินทางท่องเที่ยวหนีปัญหาหวนวายในเมืองใหญ่ ซึ่งเป็นโอกาสของ จังหวัดน่านเพราะเป็นเมืองที่สงบเงียบ ปัจจุบันวันพักเฉลี่ยคนไทย 2 คืน ใช้จ่าย 1,200 บาท/คน/วัน นักท่องเที่ยวต่างชาติพัก 4 วัน ใช้จ่าย 1,700 บาท/คน/วัน ขณะที่บริษัททัวร์ก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก ปัจจุบันมีจำนวน (ข่าวสด, 2557)

โครงการทัวร์ออฟล้านนาตะวันออก

เพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนากองท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 (แพร่ น่าน พะเยา เชียงราย) มีความโดดเด่นด้านสถานที่ท่องเที่ยว มีแหล่งท่องเที่ยว ที่มีศักยภาพจำนวนมาก และมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวอยู่ในระดับที่สูง แต่ ยังไม่ได้รับการสนับสนุนให้มีการท่องเที่ยวที่หลากหลายจากทุกภาคส่วน สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด เชียงราย พะเยา แพร่และ น่าน จึงจัดทำแผนงานโครงการ แข่งขันจักรยานทัวร์ ออฟ ล้านนาตะวันออกขึ้น เพื่อส่งเสริมและพัฒนากองท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 ให้มีความหลากหลาย และชัดเจนยิ่งขึ้นอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

ภาพที่ 1.7 โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวล้านนาตะวันออก

ที่มา: ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน (2555, หน้า 2)

มีการเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมและโลจิสติกส์ระหว่างบ้านฮวก จังหวัดพะเยา ไปยังแขวงไซยะบุรี สปป. ลาว ซึ่งจะทำให้เกิดเส้นทางคมนาคมและแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ ที่สามารถเชื่อมโยงการเดินทางของทั้งสองประเทศเพื่อรองรับการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี พ.ศ. 2558

นอกจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะสามารถนำรายได้เข้าสู่ประเทศ และนำไปสู่การพัฒนาทางเศรษฐกิจทั้งระดับประเทศและระดับภูมิภาคอาเซียนแล้ว การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการสืบทอดวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไป สำหรับประเทศไทยแล้วการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการที่สร้างรายได้และการจ้างงานให้กับประเทศเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตามท่ามกลางการแข่งขันของตลาดการท่องเที่ยวที่สูงขึ้น กระแสการพัฒนากองท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงได้รับความสนใจเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้นมีความพิเศษตรงที่นักท่องเที่ยวจะเน้นที่การศึกษาความรู้ในพื้นที่หรือบริเวณที่มีคุณลักษณะที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม สถานที่ดังกล่าวจะมีการบอกเล่าเรื่องราวในการพัฒนาทางสังคมและมนุษย์ผ่านทางประวัติศาสตร์อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรม องค์ความรู้และการให้คุณค่าทางสังคม โดยสามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม หรือ ขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งนอกเหนือจากสถานที่แล้ว เทศกาลและงานฉลอง รวมไปถึงสินค้าพื้นเมืองต่างๆ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การอนุรักษ์และการพัฒนามรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไปนั้นเป็นเรื่องสำคัญ เพราะนอกจากจะเป็นความภาคภูมิใจของประเทศแล้ว ยังมีคุณค่าที่เป็นประโยชน์ต่อ

การพัฒนาศึกษาทางด้านประวัติศาสตร์ ศิลปศาสตร์ สุนทรียศาสตร์ ชาติพันธุ์วิทยา และมานุษยวิทยา อีกทั้งยังสามารถส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน และประเทศผ่านทางการท่องเที่ยว

จากเหตุผลดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับอาณาจักรสุโขทัย (กำแพงเพชร สุโขทัย) และลำนนาตะวันออก (แพร่ น่าน และพะเยา) ในขอบเขตของอัตลักษณ์ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมของพื้นที่อาณาจักรสุโขทัย (กำแพงเพชร สุโขทัย) และลำนนาตะวันออก (แพร่ น่านและพะเยา) เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวร่วมกันระหว่างเส้นทางอาณาจักรสุโขทัยและอาณาจักรลำนนาตะวันออกและการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเพื่อเชื่อมโยงประวัติศาสตร์อารยธรรมลำนนาและสุโขทัยกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคอาเซียน

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเพื่อเชื่อมโยงประวัติศาสตร์อารยธรรมลำนนาและสุโขทัยกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคอาเซียน เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการจัดประชุมกลุ่ม (Focus groups) และมีการวิเคราะห์ SWOT โดยมีตัวแปรที่ต้องการศึกษาดังนี้

1.1 ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว

- 1) ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
- 2) สิ่งอำนวยความสะดวก
- 3) สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว
- 4) คุณค่าและความสำคัญทางวัฒนธรรม
- 5) การต้อนรับของประชาชนในท้องถิ่น
- 6) การบริหารจัดการ

1.2 ปัจจัยภายนอก

- 1) นโยบายของหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมการท่องเที่ยว

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่การวิจัย 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกำแพงเพชร สุโขทัย พะเยา แพร่ และน่าน และ
แขวงหลวงพระบาง สปป.ลาว

คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย

การพัฒนาการท่องเที่ยว (Tourism development) หมายถึง การพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมไปด้วยกัน โดยที่มีชุมชนและสังคมได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

ศักยภาพการท่องเที่ยว หมายถึง ทรัพยากรทางวัฒนธรรมและประเพณี ทางธรรมชาติ รวมถึงบริการอื่นๆ ที่ตอบสนองการท่องเที่ยวในพื้นที่อารยธรรมล้านนา สุโขทัยและล้านช้าง

เส้นทางการท่องเที่ยว (Tourism route) หมายถึง การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในอารยธรรมล้านนา (พะเยา แพร่ น่าน) และสุโขทัย(กำแพงเพชร สุโขทัย) และล้านช้าง (หลวงพระบาง) สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical attraction) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ รวมถึงเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นทางประวัติศาสตร์ ได้แก่ ชุมชนโบราณ วัด พิพิธภัณฑสถาน และสิ่งก่อสร้างและสถาปัตยกรรม

อารยธรรมล้านนา หมายถึง ความเจริญทางวัฒนธรรมของอาณาจักรล้านนา ซึ่งอยู่ทางภาคเหนือของประเทศไทย ซึ่งประกอบไปด้วยจังหวัด พะเยา แพร่ น่าน

อารยธรรมสุโขทัย หมายถึง ความเจริญทางวัฒนธรรมของอาณาจักรสุโขทัย ซึ่งประกอบไปด้วยจังหวัด สุโขทัย และกำแพงเพชร

อารยธรรมล้านช้าง หมายถึง ความเจริญทางวัฒนธรรมของอาณาจักรล้านช้าง ซึ่งประกอบไปด้วยแขวงหลวงพระบาง สปป.ลาว

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. การนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

1) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสามารถนำผลการวิจัยไปส่งเสริม (Promote) เส้นทาง การท่องเที่ยวเพื่อเชื่อมโยงประวัติศาสตร์อารยธรรมล้านนาและสุโขทัยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาวให้เป็นที่รู้จักและแพร่หลายมากขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับนักท่องเที่ยวกำลังซื้อสูง ชาวต่างชาติ

2) ผู้จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัด พะเยา แพร่ น่าน สุโขทัย และ กำแพงเพชร ประกอบด้วยบริษัทนำเที่ยว องค์กรพัฒนาเอกชน การท่องเที่ยวโดยชุมชน และ หน่วยงานภาครัฐ สามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในหน่วยงานเพื่อเป็นแนวทางในการจัด กิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการท่องเที่ยวได้แนวทางการบริหารและ การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ ยั่งยืนและเชื่อมโยงต่อเนื่อง

4) ชุมชน สังคม และท้องถิ่น สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นต้นแบบในการพัฒนาแหล่ง ท่องเที่ยวและการบริหารจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมในภูมิภาคหรือจังหวัดอื่นๆ ได้ ก่อให้เกิดการ อนุรักษ์และความภาคภูมิใจในความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ ร่วมกัน ร่วมกันรักษาสิ่งแวดล้อม ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง

2. ด้านวิชาการ

1) ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเพื่อเชื่อมโยงประวัติศาสตร์ อารยธรรมล้านนาและสุโขทัยกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคอาเซียน เกิดความเชื่อมโยงของแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกันระหว่างอาณาจักรสุโขทัยกับล้านนา ตะวันออก คือ กำแพงเพชร สุโขทัย แพร่ น่านและพะเยาที่สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยไป ต่อยอดเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของประเทศไทยให้มีศักยภาพมากยิ่งขึ้น

2) ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และ วัฒนธรรมของอารยธรรมล้านนา (พะเยา แพร่ น่าน) และสุโขทัย (กำแพงเพชร สุโขทัย) เพื่อเชื่อมโยง กับอารยธรรมล้านช้าง (หลวงพระบาง) สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ที่สามารถนำไปใช้ในการ พัฒนางานต่อยอดงานวิจัยต่อไป

3) ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิง ประวัติศาสตร์อารยธรรมล้านนา (พะเยา แพร่ น่าน) และสุโขทัย (กำแพงเพชร สุโขทัย) เพื่อเชื่อมโยง

กับอารยธรรมล้านช้าง (หลวงพระบาง) สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สามารถนำไปใช้ในการพัฒนางานต่อยอดงานวิจัยต่อไป

4) นักศึกษา นักวิจัย และนักวิชาการได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อใช้ในการศึกษา ตลอดจนสามารถวิจัยต่อยอดองค์ความรู้ต่อไปได้

3. ด้านสังคมและชุมชน

สังคมและชุมชนได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยตรง โดยเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชน เป็นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนและให้ความรู้กับชุมชน ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง นอกจากนี้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังเป็นการสร้างรายได้ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นธุรกิจการบิน ที่พักแรม อาหาร รถเช่า บริษัทนำเที่ยว มัคคุเทศก์และอื่นๆ